

Ebre

L'humanista i pensador, Dr. Joan Baptista Manyà Alcoverro

ANTON MONNER
Cronista de Gandesa

Crònica

Va rebre premis i condecoracions i sempre va treballar fermament per Gandesa. El Dr. Manyà va donar forma a un món nou, amb l'afany de revitalitzar la societat aturada, desencallant anquilosades tradicions

De jove, el Dr. Manyà va ser considerat un savi. Ja madur va rebre altes consideracions, premis i condecoracions i sempre va treballar fermament per Gandesa. Els homes es recorden per les petjades que han deixat marcades. La majoria, neixen, viuen i moren i han donat vida a la societat com a servidors responsables de les circumstàncies que els ha envoltat. Però dins l'opacitat del món i la vida diària, existeixen personatges que destaquen quan servint la societat, col·loquen l'home que l'envolta com a centre imprescindible. Amb la seva feina mouen les persones que els rodegen amb l'acció docent de l'humanista, que encomanen la virtut del coneixement, de l'esforç i del treball. Aquesta és la tasca obscura molts cops, però eficaç que va realitzar el Dr. Joan Bta. Manyà per Gandesa. Va donar forma a un món nou, amb l'afany de revitalitzar la societat aturada, desencallant anquilosades tradicions.

Joan Bta. Manyà i Alcoverro va néixer el 30 d'octubre del 1884 i va morir el 22 de desembre del 1976. Fa, doncs, 47 anys del seu traspàs per les vespres de Nadal. I és moment per recordar-ho per la transcendència de les seves accions socials, culturals, econòmiques i religioses a Gandesa. No hi vivia, però sempre la va tenir en el seu cor. Era home de cultura i de religió, atret pel ferm sentiment d'arrels gandesanes que mai no va oblidar. Un avantpassat seu, Jordi Manyà va ser el fundador de Ca Jordi, avui coneguts per Ca Molles. És qui va comprar el palau dels Lihori, construït al segle XIV, pel nebot del Gran Castellà d'Amposta, Fra. Martí de Lihori. Els seus pares eren pagesos benestants que sempre van estar integrats al servei públic de la Ciutat. La seva mare, Maria Alcoverro, de Ca Botonet, molt religiosa, l'orientà al sacerdoci per la gran devoció que tenia a la Mare de Déu de la Fontcalda. Tingué tres germans més; un capellà, una monja i el darrer, pages. L'any 1895 ingressà al seminari i l'any 1906 cursa estudis a la Uni-

El Dr. Manyà admirant el paisatge a la Terra Alta. FOTO: FUNDACIÓ MANYÀ

versitat Gregoriana de Roma, on aconseguí el Doctorat amb qualificació *cum laude*. Tres anys més tard fou ordenat sacerdot a Roma pel cardenal Merry del Val i nomenat professor de Teologia al Seminari de Tortosa i el 1919 nomenat canonge.

Des d'aquell moment començaren les petjades a Gandesa. Molts dissabtes hi viatjava i convocava gent il·lustrada, com Modest Meix, Salvador Povill, Joaquim Serres (Paisanet), Josep M. Camps (notari), Marcial Carballino (registrator de la propietat) i Ramon d'Ossó, Mani (fuster), el seu germà capellà, entre altres persones que crearen el Casal Gandèsà. Hi havia una greu crisi econòmica per manca de pluges i el 1909 s'hagué de suprimir la festa major.

La producció de raïms havia augmentat i els comerciants no disposaven de capacitat per emmagatzemar-los. Alguns pagesos improvisaren cellers elaborant el vi a les pròpies cases. Però s'havia de solucionar el problema globalment i Manyà incidí en crear el celler cooperatiu. Aviat s'hi sumaren Antonio Fontanet i les famílies Navarro, Redó, Flaret, i Molles (el pare i el germà del Dr. Manyà). Gràcies a la Mancomunitat, i a la llei dels Sindicats Agrícoles, a casa Antonio, es redactaren els primers estatuts. La campanya 1915-16, els raïms s'elaboraren al magatzem propietat dels Navarro, situat a la plaça del Comerç. L'any 1919 van aconseguir crèdits i l'arquitecte Cèsar Martinell, va projectar la catedral del Vi de Gandesa, a l'hort

de casa Antonio. La força de Manyà en conjunció amb unes famílies canvià amb poc temps la fesi-mia econòmica gandesana, basada en l'agricultura.

El Casal Gandèsà va començar a funcionar l'any 1910, i el següent ja s'hi va instal·lar la biblioteca i immediatament es va crear l'Escola d'Adults gratuïta. L'analfabetisme per aquells dies era del 83%. Els actes lúdics de la Festa Major del 1911, es van celebrar al Casal, essent el Dr. Manyà qui va dirigir la vetllada literària i musical, tocant el piano, destacant *La invocació a la Verge Maria* de Millet. El Cor cantà la peça *L'emigrant*. El teatre dirigit per Salvador Povill i decorat pel fuster Mani, van representar diferents episodis històrics de Gandesa i sessions de comèdia teatral. El conserge del Casal, Joaquim Serres (Paisanet) recità poesies escrites per ell de la Fontcalda i de costumisme gandesà. La seva acció va continuar creant els Socors Mutus 'La Equitat', per assegurar els animals dels pagesos, que en cas de mort representava la ruïna familiar. L'any següent, la Secció Dramàtica posà en escena, *La Tienda del Rey Sancho i Vells i boigs* i el Dr. Manyà, cada dissabte, dirigia conferències d'història de Gandesa.

El 1913, amb el president del Centre, Marcial Carbellino, registrator de la propietat, es creà la Caixa de Crèdit dins el Casal i a Gandesa. Foren temps de prosperitat i s'instal·là la xarxa elèctrica al municipi. Els artistes teatrals dirigits per Salvador Povill representaren a l'església l'Anunciació del Senyor; un àngel que baixava del cor, sostenia una llarga conversa amb els majors de Sant Antoni, preludi dels Pastorets que va perdurar, fins als anys 60 del segle passat sempre. El 1914 es va crear 'La Lliga del Bon Mot' i l'estudiant J. Antoni Monné donà classes de català als adults i l'any 1921 creà el Club Futbol Gandesa, sempre dirigit per Manyà. Aquest any, aparegué *El Llamp*, on el canonge va publicar molts articles històrics immiscint-hi joves com Manel Bardí (director del periòdic *El Llamp*),

Josep Fornós (metge) o Joaquim Vidal (Aganxat), Trinitari Fornós, Joaquim Altadill o el meu pare, Anton Monner. En morir Manel Bardí, Manyà va crear el periòdic, *Castellania*, de curta durada per la Guerra Civil.

Durant les dictadures de Primo de Rivera i Franco fou rebutjat per l'amor a Catalunya. Paradoxalment per l'amistat amb Ramon Serrano Sunyer va aconseguir l'abastament d'aigua del riu Canaletes, la construcció del clavegueram i dignificar la portalada romànica de l'església. Va prosseguir la tasca treballant per la ciutat, publicant llibres destinats a la Mare de Déu de la Fontcalda, va fer pintar l'altar del santuari a Joan Lahosa, va encarregar la nova imatge a Soriano Montagut i va publicar *Notes d'Història*

Els homes es recorden per les petjades que han deixat marcades. Dins l'opacitat del món i la vida diària, existeixen personatges que destaquen i encomanen virtut i coneixement

de Gandesa, llibre pagat per l'industrial del paper Francesc Arlandez. Cada any acudia a la romeria i, en temps de l'arxiprest Mn. Miquel Romero, es van produir grans canvis a la Fontcalda sempre orientats per ell. I per suggeriment seu, va néixer la romeria comarcal de la Terra Alta a la Fontcalda i a Montserrat, del qual aquest any s'ha celebrat el 50è aniversari. Manyà, humanista i pensador, marcà una època a Gandesa, i els seus fruits encara perduren. Va voler ser enterrat a l'altar del santuari de la Fontcalda, on consta *«In manus tuas, Domine, spiritum commendat servus tuus humilisque sacerdos»*, autoritzat pel cardenal Palazzini de la Sagrada Congregació Conciliar.